

KPZ VERTELT OVER 2020

INHOUD

Publieksversie jaarverslag 2020

4

**RUIMTE VOOR EEN EIGEN
KLEUR:
STRATEGISCHE KOERS
2021-2025**

16

**OPLOSSINGEN VOOR
DE PRAKTIJK**
Kenniscentrum
Hogeschool KPZ

7

**VAN KATHOLIEKE PABO
ZWOLLE NAAR
HOGESCHOOL KPZ**

18

**SAMENWERKEN
AAN DE
OPLOSSING VAN
HET PERSONEELS-
TEKORT**

EN VERDER

**Implementatie
Osiris**
6

**Het verhaal
achter de logo's
van KPZ**
8

**Verduurzaming
van het gebouw**
12

**Medewerkers-
tevredenheids-
onderzoek**
13

**Inter-
nationalisering**
14

**De deeltijd-pabo
vernieuwd van
start**
21

**Afstudeer-
programma
Bachelor**
28

**Samen opleiden
en profes-
sionaliseren**
30

**Werken en
studeren in
coronatijd**
34

BESTE LEZER,

Voordat we het weten is 2021 alweer achter ons. Dit magazine met enkele wetenswaardigheden over 2020 is later dan je van ons gewend bent. Desalniettemin is de inhoud interessant en lezenswaardig, want er is in 2020 veel gebeurd.

2020 stond in het teken van voorbereiding en verandering en voorbereiding van verandering. Voorbereiding van de visitatie van de pabo en waarvan we inmiddels weten dat de visitatie positief is verlopen. Voorbereiding van de verduurzaming van ons gebouw om zodoende ook bij te dragen aan de CO2-reductie. Verandering van naam van Katholieke Pabo Zwolle naar Hogeschool KPZ. Verandering van het vierde jaar van de bachelor en veranderingen voor de international class. Start van de nieuwe en veranderde deeltijdopleiding en veranderingen in samen opleiden en professionaliseren.

We nemen je graag mee in enkele van onze verhalen over 2020. Veel leesplezier.

Ingrid Lammerse
Voorzitter College van Bestuur

RUIMTE VOOR EEN EIGEN KLEUR: STRATEGISCHE KOERS 2021-2025

Het huidige Instellingsplan 'Het verhaal van KPZ' loopt in 2021 af en de voorbereidingen voor een nieuw plan zijn in 2020 gestart. Tijdens inspiratieavonden, algemene medewerkersvergaderingen, reguliere overleggen en speciaal georganiseerde overleggen hebben we met velen gesproken over de missie, visie, kernwaarden en ambities van Hogeschool KPZ. De meeste van die bijeenkomsten hebben online plaatsgevonden.

De *Strategische Koers 2021-2025* staat in het teken van waarden, versterken en verbeteren van hetgeen we doen. Hogeschool KPZ blijft zich onderscheiden door de kleinschaligheid, persoonlijke aandacht, het belang dat we hechten aan de professionele identiteit, de interprofessionele context en de samenwerking met het werkveld en externe partners. We hebben een aangepaste missie en visie geformuleerd en we handhaven de bestaande kernwaarden.

MISSIE

Hogeschool KPZ leidt, vanuit haar emancipatorische en pedagogische opdracht en haar katholieke traditie en waarden, professionals op met een krachtige professionele identiteit, die oog hebben voor de ander en diens ontwikkeling.

Wij werken en handelen in waarde(n)volle verbinding met de beroepspraktijk en partners en dragen met ons onderwijs, professionele ontwikkeling en praktijkgericht onderzoek bij aan de ontwikkeling van kinderen en aan het beïnvloeden van sociale en maatschappelijke regionale vraagstukken.

VISIE

Bij Hogeschool KPZ zien en kennen wij onze studenten, professionals en hun verhalen; wij kennen ons werkveld, de regio en onszelf en zetten onze kennis en persoonlijkheden in om bij te dragen aan een goede toekomst voor ieder kind en iedere jongere. In ons onderwijs en onderzoek staan de ontwikkeling van de professionele identiteit en het interprofessioneel samenwerken centraal, met aandacht voor de diversiteit van studenten.

We leren studenten vol vertrouwen in de beroepspraktijk te stappen en krachtig te handelen met ruime pedagogische en vakinhoudelijke bagage en innovatief en onderzoekend vermogen, zodat zij kunnen bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs.

Wij initiëren en participeren in de regionale kennisinfrastructuur ten behoeve van de kwaliteit van het onderwijs en de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Wij dragen bij aan een duurzame en aantrekkelijke regionale arbeidsmarkt door vernieuwende en effectieve oplossingen, waarbij wij grenzen willen doorbreken.

KERNWAARDEN

PERSOONLIJK

Persoonlijk zit in onze genen en in onze kleinschaligheid. We kennen, zien en horen elkaar. We kiezen er bewust voor om een kleinschalig instituut te zijn. Studenten en medewerkers scheppen en bewaken een veilige en vertrouwde sfeer, die nodig is voor betekenisvol samen leren en werken.

UITZONDERLIJK

We zijn uitzonderlijk in de kwaliteit die we leveren en in de eigenzinnige keuzes die we maken. Wij geloven in onze missie en visie, we staan kritisch in ontwikkelingen en durven stelling te nemen.

ONTWIKKELEND

Wij stimuleren de ontwikkeling van studenten en onszelf en dagen een ieder uit met nieuwe vragen, met reflectie. Leren is de grondhouding. We kijken met een open en nieuwsgierige blik naar onszelf en buiten de grenzen. Daarmee verleggen we de horizon en ontstaat meer begrip voor anderen en samenwerking.

VERBINDEND

Vanuit onze open katholieke identiteit staan we in de wereld, sluiten we niemand uit en zoeken de verbinding. We werken vanuit de ontmoeting, omarmen inclusiviteit en gaan de samenwerking aan.

FOCUS

Vanuit onze missie, visie en kernwaarden leggen we de komende jaren de focus op vier thema's:

- Interprofessioneel werken: 'Ruimte voor interprofessioneel werken in het domein kind en educatie';
- Samenwerken met partners: 'Samenwerken voor goed opgeleide professionals en beïnvloeding van regionale arbeidsmarkt vragen';
- Kleurrijke leraren opleiden: 'Ruimte voor leraren met een eigen kleur';
- Kansengelijkheid vormgeven: 'Gelijkwaardige kansen en perspectief voor kinderen en jongeren'.

De nieuwe strategische koers zal richting geven en ruimte bieden en wordt in 2021 geschreven en definitief gemaakt.

IMPLEMENTATIE OSIRIS

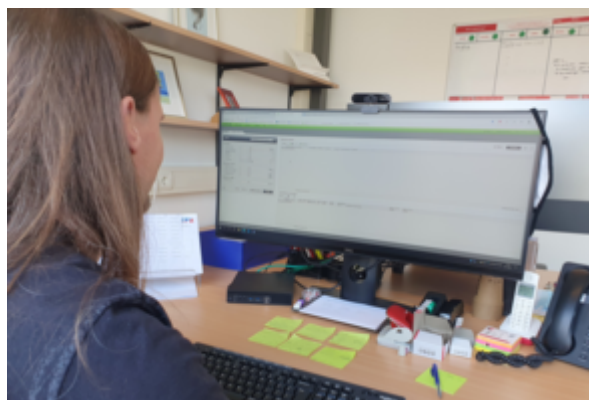
Nadat vanuit een gezamenlijke aanbesteding met zes andere Radiant scholen (Hogeschool Viaa, Iselinge Hogeschool, Driestar Hogeschool, Marnix Academie, Hogeschool de Kempel en Thomas More Hogeschool) de aanbesteding was gegund aan CACI B.V. zijn we gestart met de implementatie van het student informatie systeem Osiris. Osiris is in november in gebruik genomen en met de ingebruikname kwam een eind aan periode van tien jaar Alluris.

MEERWAARDE

Met Osiris heeft Hogeschool KPZ een hoogwaardig systeem in gebruik genomen dat na een goede inrichting in staat is om complexe onderwijs processen administratief te ondersteunen. Studenten hebben beschikking over een eigen omgeving met relevante informatie over de studievoortgang. Docenten hebben beschikking over een eenvoudige omgeving voor de registratie van de studievoortgang en dienend als informatie voorziening voor de onderwijslogistiek (resultaten, groepslijsten etc.).

ELKAAR VERSTERKEN

De weg van Alluris naar Osiris is een complex en intensief traject geweest. Complex vanwege de administratieve inrichting van het curriculum en intensief vanwege de steeds terugkerende controle en kwaliteitsbewaking van de geconverteerde data in een onbekend systeem. Om kennis te krijgen van Osiris is binnen de Radiant samenwerking een proces rondom kenniswerving en deling opgezet. Alle informatie en instructie-bijeenkomsten zijn in gezamenlijkheid gevolgd. Zo werd het mogelijk om een brede kennisbasis te krijgen over Osiris waarbij we elkaar als Radiant partners versterkt hebben en nieuwe inzichten hebben geboden.

GOEDE ONDERSTEUNING

Vanuit CACI heeft Hogeschool KPZ goede ondersteuning gekregen tijdens de implementatie van Osiris. Deze ondersteuning betrof vooral Hogeschool KPZ specifieke eisen en wensen bij de inrichting van Osiris. De conversie van de data is door een partner gedaan die zeer veel ervaring had met de conversie van Alluris naar Osiris. Vanwege dit voordeel ging Hogeschool KPZ als eerste 'live' met Osiris.

HOE VERDER?

Met Osiris heeft Hogeschool KPZ een toekomstbestendig student informatie systeem met eenvoudige en complexe mogelijkheden. Hogeschool KPZ zal steeds meer mogelijkheden in gebruik gaan nemen. Daarom is het van belang dat het proces voor kennisdeling binnen Radiant blijft bestaan. Alle Radiant scholen hebben uitgesproken dat dit een waardevolle bijdrage kan leveren aan de verdere implementatie van Osiris bij toekomstige interne en externe ontwikkelingen. Binnen Radiant is een nieuwe samenwerking ontstaan met Osiris als rode draad.

VAN KATHOLIEKE PABO ZWOLLE NAAR HOGESCHOOL KPZ

In de zomer van 2020 hebben we, na rijp beraad, onze naam veranderd in Hogeschool KPZ en een nieuwe huisstijl geïntroduceerd. Waarom hebben we dat gedaan?

Onze katholieke identiteit en de daaraan gekoppelde waarden zijn merkbaar in ons onderwijs, onderzoek en in onze organisatie. We bespreken onze identiteit, koesteren persoonlijke aandacht, besteden veel aandacht aan reflectie, vierten onze identiteit en bieden een open deur en luisterend oor voor studenten en professionals. We werken samen met besturen en instellingen van alle denominaties en met hen die onze waarden onderschrijven. Om die open houding, toegankelijkheid en inclusiviteit te benadrukken, laten we onze katholieke traditie weerklinken in de letter K.

De afgelopen jaren zijn diverse nieuwe opleidingen ontwikkeld. Zo is de associate degree PPKE (vanaf 2021 verder onder de naam PEP) inmiddels een gevestigde ad, die al enkele jaren draait en is de MLIKE in haar tweede jaar. We zijn daarmee niet meer alleen een pabo en dat willen we laten zien in onze naam.

De afkorting KPZ is een veel gebruikte en bekende afkorting. Om de verbinding met onze oorsprong te behouden en de waardevolle letters KPZ te koesteren, kiezen we ervoor die letters te handhaven en te combineren met Hogeschool. Daarmee wordt onze afkorting ons nieuwe merk.

Hogeschool KPZ blijft een saamhorig, kleinschalig, veilig en persoonlijk middelpunt van het werkveld voor (toekomstige) leraren en professionals in het domein Kind, Jeugd, Educatie, Gedrag en Maatschappij. Onze kernwaarden persoonlijk, uitzonderlijk, ontwikkelend en verbindend blijven onverminderd van kracht.

HET VERHAAL ACHTER DE LOGO'S VAN KPZ

Een logo kies je niet zomaar. Daar hoort een verhaal en een boodschap bij. Het logo van Hogeschool KPZ bestaat uit drie vormen die staan voor: domein kind en educatie, eerste bouwstenen en bouwen aan toekomst en ontwikkelen. In verband met de herkenbaarheid zijn de kleuren gelijk gebleven aan het vorige logo.

Voor dit artikel heb ik gesproken met oud-medewerkers van KPZ en ga ik in op de verschillende logo's die KPZ heeft gehad en de achterliggende boodschap.

VERHUIZING VAN STEENWIJKERWOLD NAAR ZWOLLE

Katholieke Pabo Zwolle vindt haar oorsprong in Steenwijkerwold. De Normaalschool werd opgericht in 1895 door de kloosterorde van de zusters van de Voorzienigheid. Dit werd later de kweekschool en in de Pedagogische Akademie. In de jaren 80 had de Pedagogische akademie echter te maken met afnemende studentaantallen. Er werd besloten om naar Zwolle te verhuizen, 78 studenten verhuisden in 1984 mee. De naam Studiecentrum Steenwijkerwold werd vervangen door Katholieke Pabo Zwolle. De opleiding was maatschappelijk georiënteerd. Naast de vakken Nederlands, pedagogiek en cuma (cultuur en maatschappij) werd er veel aandacht geschonken aan expressievakken. De centralere ligging trok studenten uit verschillende windstreken aan en al snel groeide het aantal naar 200. Het kantelpunt waar de opleiding voor stond, meer studenten aantrekken en de verhuizing naar Zwolle, is terug te zien in het logo. Oud-docent Theo Hulshof: 'In het logo zie je de Z van Zwolle, maar ook het kruis van het katholieke geloof. Juist omdat we katholiek waren mochten wij in Zwolle deze opleiding voortzetten. Het was ons bestaansrecht. En het blauw, dat staat voor het oneindige.'

DE SCHOOL MET DE VEER

In 1994 stond de school opnieuw voor een kantelpunt. Steeds meer studenten wilden op Katholieke Pabo Zwolle studeren, in de voltijd en de deeltijd. De overheid vond dat de school meer studenten moest toelaten, maar de directie was eigenwijs en geloofde dat kwaliteit belangrijker was dan veel studenten. 'Er gebeurde veel in het onderwijs, maar we gingen niet mee met iedere golf,' aldus Henk Swart. 'We hebben altijd onze eigen koers bepaald en hadden oog voor wat werkelijk van belang was voor de ontwikkeling van kinderen. Lesgeven is een ambacht en dat zie je terug in het logo met de veer.' Harrie Poulssen beaamt: 'Opvoeden is een vak. We hebben in ons onderwijs altijd toegespitst op de talenten van kinderen.

Wat doet het kind? Wat heeft het nodig? We bleven bewust klein om de kwaliteit te kunnen waarborgen.' Het logo met de veer is een voorbeeld van eigenwijs durven zijn. Je eigen verhaal durven schrijven. Marry Oost: 'Er zaten meerdere gedachtes achter de veer vanuit verschillende vakgebieden zoals Nederlands (sprekwoorden zoals Een veer op de hoed steken), geschiedenis en schrijven.' Harrie: 'Ook de

blauwgroene kleur was een bewuste keuze en stond voor ontwikkeling, expressie en avontuurlijk. Daarnaast werd er in het briefpapier een beeltenis van Socrates toegevoegd.'

AFSCHEID VAN DE VEER

De veer heeft achttien jaar op de gevel van KPZ gestaan. De 'school met de veer' was een begrip in de regio en heeft meerdere restylen ondergaan. Toch werd er in 2012 afscheid genomen van de veer. Het logo bestond in die tijd uit de naam Katholieke Pabo Zwolle, waarbij de veer uit de P van Pabo leek te komen. Daaronder stond Hogeschool Leraren Primair Onderwijs. Een werkgroep, waar ik ook deel van uit mocht maken, onder leiding van de toenmalige bestuurder Jan Heijmans, heeft uitgebreid nagedacht over wat een nieuw logo zou moeten uitstralen. Minder alleen 'pabo' en meer diversiteit vonden we belangrijk, waarbij ook recht werd gedaan aan de opleidingen en activiteiten van het Centrum voor Ontwikkeling (nascholing) en de activiteiten van het KPZ Onderzoekscentrum.

Na een traject met studenten van de opleiding Mediavormgeving van Sint Lucas in Boxtel en diverse keren medewerkers en studenten geraadpleegd te hebben, hebben vier ontwerpbureaus hun ontwerpen gepitcht. Het logo dat uiteindelijk gekozen is had een frisse en professionele uitstraling en was opgebouwd uit acht cirkels (de acht jaargroepen van de basisschool) en vier grotere cirkels (de vier jaargroepen van de opleiding). Daarnaast werden de woorden opleiding, onderzoek, ontwikkeling toegevoegd om de diversiteit van de school meer naar voren te laten komen. Een leuk detail: in het eerste ontwerp van het logo zat bordeauxrood. De mannelijke student die ook in de werkgroep zat vond dat het wel wat stoerder mocht. Het bordeauxrood heeft daarom plaatsgemaakt voor donkerblauw.

Onthulling van het logo van Hogeschool KPZ.

VAN PABO NAAR HOGESCHOOL

In de acht jaren na de lancering van het nieuwe logo met bijbehorende huisstijl is er veel veranderd op KPZ. De ad-opleiding Pedagogisch Professioneel Kind en Educatie werd ontwikkeld samen met het werkveld en collega's van Hogeschool Viaa, Landstede MBO en Menso Alting en is inmiddels een gevestigde ad dat al jaren succesvol draait. Daarnaast is de master Leiderschap en Innovatie Kind en Educatie in haar derde jaar. Het aanbod van opleidingen in het domein kind en educatie is in de loop van de jaren steeds breder geworden. De naam Katholieke Pabo Zwolle dekte de lading niet meer, maar afscheid nemen van zo'n bekend merk, dat doe je niet zomaar. Om de verbinding met onze oorsprong te behouden en de waardevolle letters KPZ te koesteren, hebben we ervoor gekozen die letters te handhaven en te combineren met Hogeschool. Daarmee wordt onze afkorting ons nieuwe merk'.

In juli 2020 hebben we tijdens een online feest afscheid genomen van de naam Katholieke Pabo Zwolle en de nieuwe naam en logo gelanceerd. Hogeschool KPZ blijft een saamhorig, kleinschalig, veilig en persoonlijk middelpunt van het werkveld voor (toekomstige) leraren en professionals in het domein Kind, Jeugd, Educatie, Gedrag en

Maatschappij. Onze kernwaarden persoonlijk, uitzonderlijk, ontwikkelend en verbindend blijven onverminderd van kracht.

Wat vooral opvalt is dat een logo een mooi tijdsbeeld geeft. KPZ is altijd in ontwikkeling en op kantelpunten is gemeend dat een nieuw logo een nieuwe boost kan geven aan een eigentijdse uitstraling. Een nieuw logo betekent echter ook afscheid nemen van wat geweest is, wat niet altijd makkelijk is.

Met dank aan oud-medewerkers Theo Hulshof, Marry Oost, Harrie Poulssen en Henk Swart.

LITERATUUR

Van Lint, P. (2010). KPZ 25 jaar Traditie en vernieuwing. Zwolle: KPZ. Lammerse, I. (juli 2020).

Van Katholieke Pabo Zwolle naar Hogeschool KPZ. Interne memo

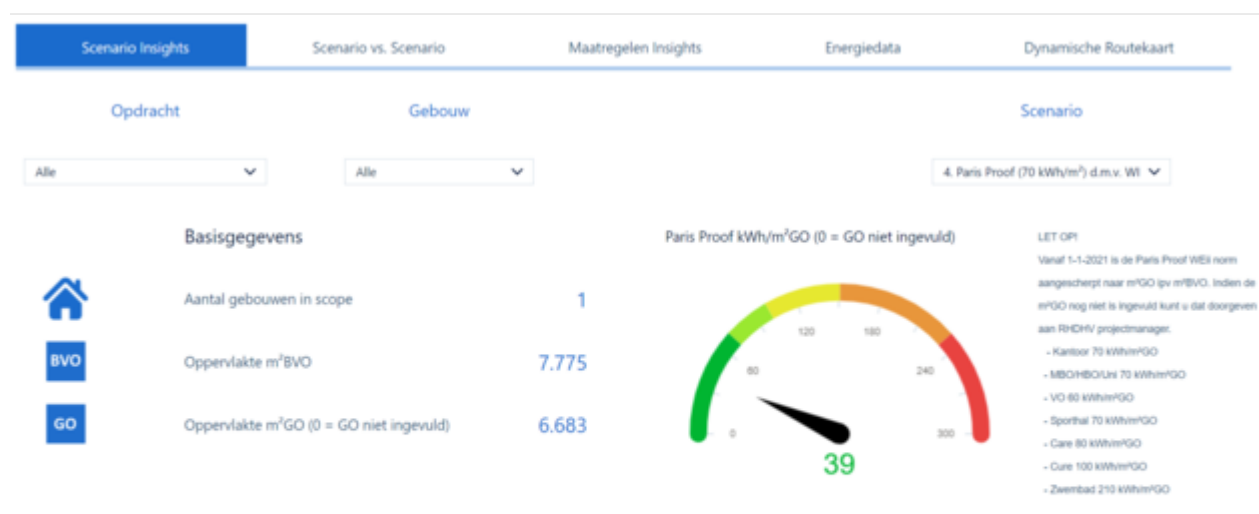

VERDUURZAMING VAN HET GEBOUW

Hogeschool KPZ is begonnen met de aanpak van de verduurzaming van het gebouw omdat zij moet en wil voldoen aan de klimaatafspraken van 2030 en 2050. Hogeschool KPZ is gestart met een diepgaande schouw van het gebouw en de installaties. De uitkomst van de schouw heeft geleid tot energielabel C (eis voor gebouwen vanaf 2023) en de inrichting van het Fastlane dashboard. Met dit dashboard zijn verschillende scenario's inzichtelijk gemaakt met maatregelen die Hogeschool KPZ moet realiseren om aan de klimaat afspraken te kunnen voldoen.

In het klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt over 52% Co₂ reductie in 2030 en 95% Co₂ reductie in 2050. Het Paris-Proof akkoord spreekt niet meer van Co₂ reductie maar van kilowatt uur per vierkante meter (kWh/m²). Daarbij is 70 kWh/m² het uitgangspunt voor 2050. Na de schouw en de inrichting van het Fastlane dashboard is de uitkomst dat Hogeschool KPZ een grote uitdaging voor zich heeft met een huidig verbruik van 130 kWh/m².

De doelstelling is om in 2021 de maatregelen vanuit de Fastlane te integreren in een plan van aanpak (routekaart) met een fasering van de maatregelen rekening houdend met de meerjarenbegroting en het meerjarenonderhoudsplan. Dit moet leiden tot een efficiënte realisatie van de verduurzaming van het gebouw tussen 2022 en 2050.

MEDEWERKERS-TEVREDENHEIDSONDERZOEK

In november 2020 heeft het medewerkers-tevredenheidsonderzoek plaatsgevonden. Dit onderzoek is uitgevoerd door extern onderzoeksbureau Integron. Dit onderzoek betreft een herhaling van de meting van 2013, 2015 en 2017. Dit maakt het mogelijk om de resultaten van dit onderzoek niet alleen te vergelijken met de resultaten van de benchmark Pabo Hogescholen, maar ook met voorgaande jaren.

De uitslagen van het MTO zijn in december 2020 gedeeld met de beleidsadviseur kwaliteit en hebben vanaf januari 2021 een vervolg gekregen door presentaties binnen de gehele organisatie. In diverse plenaire sessies met alle medewerkers zijn de actiepunten omgezet naar concrete actieplannen. De voortgang van deze plannen is geprioriteerd in de prioriteitenmatrix MTO en per thema uitgezet.

WERKDruk

Werkdruk is binnen alle hogescholen een relevant thema. Bij Hogeschool KPZ wordt de werkdruk-beleving als erg hoog ervaren. Hierbij gaat het met name om de tijd die men heeft om het werk te doen, de mate waarin men hiervan herstelt van het werk in de vrije tijd en de balans tussen werk en privé. Ook de veranderende koers van KPZ en de onrust die deze met zich meebrengt, lijkt een impact te hebben op de ervaren werkdruk. De hoge werkdruk geldt met name voor docenten; 68% van de docenten geeft aan de werkdruk als (veel te) hoog te ervaren. Het thema werkdruk is daarom ook expliciet onderdeel van de uitwerking resultaten MTO.

Zo gaan we aan de slag met de jaartaken-systematiek, behoeft de interne communicatie verbetering, organiseren we trainingen voor het effectiever werken met email en Teams. Werkdruk is een thema in het hele onderwijs en de heilige graal voor het oplossen van werkdruk lijkt er niet te zijn. We zetten in op realistische inzet, verantwoordelijkheid in de teams, verbondenheid en enthousiasme en passie voor de studenten en het onderwijs.

Ik vind mijn werkdruk doorgaans ...

INTERNATIONALISERING

In een jaar waarin de wereld te maken kreeg met een pandemie heeft Hogeschool KPZ keuzes gemaakt waar de situatie om vroeg. Waar normaliter wordt gestreefd naar zo veel mogelijk fysieke uitwisseling over de landsgrenzen heen is er nu gekozen voor een terughoudende maar verantwoorde aanpak met betrekking tot fysieke internationalisering.

ONLINE

Na de wereldwijde uitbraak van het Covid-19 virus zijn alle KPZ studenten, die op dat moment in het buitenland verbleven, in maart 2020 teruggeroepen en veilig in Nederland aangekomen. De International Class, met studenten uit het buitenland die drie maanden op KPZ studeren, is online doorgezet. In 2020 heeft er verder geen fysieke uitwisseling met het buitenland plaatsgevonden.

International Class 2020

Bijeenkomst van de International Class

INVESTEREN

Hogeschool KPZ heeft de situatie aangegrepen om vanuit creativiteit en flexibiliteit een positieve draai te geven aan de internationale activiteiten. Er is tijd genomen om te investeren in Internationalisation@home, online uitwisselingen, de ontwikkeling van een nieuwe internationale minor, interne processen te verbeteren en borgen en toekomstplannen maken (zowel intern als in Radiant verband).

De bovengenoemde stappen maken het internationale aanbod van Hogeschool KPZ diverser en completer. Borging van deze stappen zal ertoe leiden dat het voor studenten en medewerkers toegankelijker is geworden om vanuit Nederland te werken aan internationale vaardigheden en competenties.

Daarnaast ambieert Hogeschool KPZ om minimaal 40% van de voltijd 3 bachelor studenten te laten participeren in een internationale stage, minor of de nieuwe internationale minor van Hogeschool KPZ.

ONTWIKKELING VAN NIEUWE INTERNATIONALE MINOR

In 2020 is er een start gemaakt met de ontwikkeling van de nieuwe internationale minor genaamd: 'Outdoor for world citizens'. Deze minor richt zich op buitenlandse studenten vanuit Europa en studenten vanuit de bachelor (VT3) van Hogeschool KPZ. In deze minor werken studenten thematisch en onderzoeksgericht vanuit de Sustainable Development Goals (SDG's).

Studenten gaan samen met docenten vanuit diverse vakgebieden aan de slag met contextrijk onderwijs. Dit doen ze door het opzoeken van de wereld om hen heen. Studenten worden uitgedaagd om in diverse omgevingen, uiteenlopend van de omgeving van de school, de randstad en in natuurgebieden, lessen en projecten te ontwikkelen en uit te voeren. De voertaal binnen deze minor is Engels. Voor KPZ studenten is dit een uitgelezen kans om zowel de Engelse taalvaardigheid als de vaardigheden van het buitenonderwijs te ontwikkelen.

Team International Office:

Timon Koster, Romy Worst en Ria Posthumus

OPLOSSINGEN VOOR DE PRAKTIJK

KENNISCENTRUM HOGESCHOOL KPZ

Praktijkgericht onderzoek neemt een belangrijke plaats in binnen Hogeschool KPZ en wordt vormgegeven in nauwe samenwerking tussen het Kenniscentrum, de opleidingen en het werkveld. Hogeschool KPZ wil met praktijkgericht onderzoek bijdragen aan ontwikkeling, innovatie en systeemverandering in het domein kind & educatie. KPZ kiest in haar opleidingen voor ontwerpgericht praktijkonderzoek met een narratieve invalshoek. Het doel van dit praktijkonderzoek is om bij te dragen aan een oplossing voor een probleem in de praktijk en aan het ontwikkelen van praktijkkennis.

MEER DOCENT-ONDERZOEKERS

Om praktijkproblemen te kunnen oplossen, is het van belang dat meer docent-onderzoekers worden betrokken bij het Kenniscentrum. Dat doen we onder meer door:

- docenten te interesseren voor een promotietraject;
- subsidies aan te vragen waardoor met subsidiegelden onderzoekers aangesteld kunnen worden;
- gepromoveerde docent-onderzoekers te interesseren voor een post-doctoral onderzoekstraject;
- samenwerking te zoeken met onderzoekers van andere universiteiten en hogescholen;
- stageplekken aan te bieden van bachelor- en masterstudenten van de Rijksuniversiteit Groningen en Universiteit Twente.
- de voorbereiding te starten voor een nieuw lectoraat aangezien de looptijd van het huidige lectoraat Narratieve Professionele Identiteit op 1 juli 2021 beëindigd zal worden.

Wat hebben we bereikt?

VAN KENNISCENTRUM NAAR KENNIS- EN INNOVATIECENTRUM

Het Kenniscentrum gaat op 1 maart 2021 verder onder een nieuwe naam: Kennis- en Innovatiecentrum met een nieuwe directeur: Anne Looijenga. De voorbereiding hiertoe vond in 2020 plaats. De verschillende onderzoeksthema's worden ondergebracht in vier (voorlopige) programmalijnen:

- gelijke kansen en perspectieven, dit wordt de nieuwe lectoraatsopdracht;
- taalstimulering;
- professionele identiteit en interprofessionele samenwerking;
- arbeidsmarkt en strategisch hrm;
- het lectoraat Narratieve Professionele Identiteit stond in 2020 in het teken van de afronding van het lectoraat.

PROMOTIEBEURZEN

Twee docenten krijgen voorbereidingstijd om in september 2021 een aanvraag voor een promotiebeurs voor leraren in te dienen.

ONDERZOEKSSCHOLEN

Het aantal academische opleidingsscholen loopt terug (de subsidie is een aantal jaren geleden gestopt). Tegelijkertijd willen andere scholen graag meer doen aan onderzoek. Daarom starten we met een pilot onderzoeksscholen.

SUBSIDIES

We hebben in 2020 voor bijna €200.000,- aan subsidies gekregen voor vijf verschillende projecten:

- een postdoc Interprofessionele samenwerking;
- het project De kracht van bekroonde jeugdliteratuur;
- het project Leraren als leesbevorderaars;
- het afronden van het lectoraat Narratieve Professionele Identiteit met een mooi boek voor het werkveld om de opbrengsten van het lectoraat te verspreiden;
- een pilot voor onderzoeksscholen.

PUBLICATIES

In 2020 zijn zeventien publicaties verschenen, veelal in samenwerking met onderzoekers van andere instituten.

Dekker, C., Pillen, M., & Pauw, I. (2020). Kleur bekennen: Hoe ben jij een leraar als geen ander? *Veerkracht* 17(2), 14-17.

Gemmink, M. M., Fokkens-Bruinsma, M., Pauw, I., & Van Veen, K. (2020). Under Pressure? Primary School Teachers' Perceptions of Their Pedagogical Practices. *European Journal of Teacher Education*, 21, <https://doi.org/10.1080/02619768.2020.1728741>

Jongstra W., Spoelstra, T., Pauw, I., (2020). De kracht van jeugdliteratuur. Een verkenning naar de betekenis van jeugdliteratuur voor het burgerschapsonderwijs. *Veerkracht* 17(1), 18-21.

Jongstra, W., & Pauw, I. (2020). (W)elke leraar leest dit? Wijze lessen. Twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek. *Veerkracht* 17(1), 30-32.

Jongstra, W., Spoelstra, T., Aantjes, R., Pauw, I. De Muynck, B. (2020). *Een verkenning naar de rol van jeugdliteratuur in de persoonsvormende en socialiserende functie van het basisonderwijs*. Radiant Lerarenopleidingen Onderzoeksprogramma Persoonlijk Meesterschap.

Jongstra, W., Bastemeijer, L., Pauw, I. (2020). *De waarde van schurende en naburige teksten voor de versterking van leesmotivatie, leesbegrip en historisch redeneren; een niet experimenteel kwaliteitsonderzoek naar inzet en impact*. Hogeschool KPZ.

Jongstra, W., Dekker, C., & Pauw, I. (2020). Boeken beleven én bevatten; de lerarenopleider als leesbevorderaar. *MeerTaal* 7 (2), 32-33.

Jongstra, W., Pauw, I. & Renirie, D. (Eds.). (2020). *Daadkracht; regionale initiatieven*. Campus Kind en Educatie.

Jongstra, W., Van den Ende, H., & Pauw, I. (2020). De meervoudige kracht van schurende en naburige teksten. *Veerkracht* 17(1), 8-12 en *Veerkracht* 17(2), 20-25.

Keuning, T. (2020, January). Exploring collaboration in interprofessional education teams: A cognitive task analysis. *Roundtable presentation at International Congress for School Effectiveness and Improvement*, Marrakech, Morocco. roundtable.

Lei, E., & Keuning, T. (2020). Lesgeven in lockdown. *Veerkracht* 17(2), 4-7.

Looijenga, A., & Pauw, I. (2020). Eén lerarenopleiding voor po en vo? *Veerkracht* 17(3), 22-25.

Pauw, I., Visscher, A., & McKenney, S. (2020). Leren door reflecteren. In M. Snoek, I. Pauw & J. van Tartwijk. (red). *Leraar: een professie met perspectief. Deel 1. Een veelzijdig beroepsbeeld* (pp.91-98). Ten Brinke.

Pillen, M. (2020). (W)elke leraar leest dit?! Werk maken van gelijke kansen. *Veerkracht* 17(3), 14-17.

Ridder, M., Korsmit-van den Berg, C., Nitert, E., Van der Struik-Pullen, D., Keuning, T., Deddens, A.D., & Van der Meulen, A. (2020). *Leren interprofessioneel werken in het domein Kind en Educatie*. Zwolle: De Bondt, grafimedia communicatie.

Snoek, M., Pauw, I., & Van Tartwijk, J. (red). *Leraar: een professie met perspectief. Deel 1. Een veelzijdig beroepsbeeld*. Ten Brink.

Van den Ende, H., & Jongstra, W., (2020). Werken aan leesbegrip én leesmotivatie. Lezen... argumenteren: meer lezen...meer weten. *MeerTaal* (17), 20-23.

SAMENWERKEN IN DE AANPAK VAN HET PERSONEELSTEKORT IN ONZE REGIO

Het toenemende personeelstekort in het onderwijs gaat al een poos niet meer alleen over leraren. Ook de tekorten van ondersteunend personeel en schoolleiders nemen toe. Dat leidt in onze regio niet zoals in het westen van het land tot klassen die dagelijks naar huis worden gestuurd. Wel tot veel (on)zichtbare noodoplossingen om het onderwijs draaiende te houden. En dat betekent logischerwijs ook iets voor de duurzame inzet van onze onderwijsprofessionals. Nu en mogelijk ook op de langere termijn.

Sinds de toekenning van de Regionale Aanpak Lerarentekort (RAL, 2019) en haar opvolger Regionale Aanpak Personeelstekort (RAP, 2020) werken we gezamenlijk aan het terugdringen van de tekorten. Gericht op de korte én lange termijn. De huidige RAP subsidie loopt tot en met december 2022, maar ook daarna kunnen we de gelden, die als structureel zijn aangemerkt door het Rijk, inzetten om als regio te werken aan duurzame oplossingen op het gebied van de onderwijsarbeidsmarkt.

Vanuit de Regionale Aanpak Personeelstekort werken we in zeven verschillende programmalijnen aan oplossingen voor het toenemende personeelstekort. Dat doen we samen. Samen met andere hogescholen, met mbo's en met ruim 50 schoolbesturen uit het primair- en voortgezet onderwijs.

PROGRAMMALIJNEN

1. Samenwerken in de regio
2. Strategisch HR en arbeidsmarkt
3. Loketfunctie
4. Samen Werven
5. Toegerust voor de klas en op school
6. Onderwijs van de toekomst
7. Onderzoek

SAMENWERKEN IN DE REGIO

Vanuit de programmalijn Samenwerken in de regio is de totale regio opgedeeld in logische, geografische subregio's om zodoende goed aan te kunnen sluiten bij de van toepassing zijnde context en problematiek. Vervolgens zijn in deze subregio's oriënterende gesprekken gevoerd met schoolbesturen waarbij de samenstelling denominatie -en sector overstijgend was – dat is nieuw ten aanzien van het thema onderwijs-arbeidsmarkt. In de gesprekken sprak men over de urgentie van de aanpak van het personeelstekort en de wijze waarop men daarbij wil samenwerken. Dat leert ons dat de mate van samenwerking per subregio verschilt. Met de uitkomsten van de gesprekken geven we de komende periode gericht vervolg aan de samenwerking in onze regio.

STRATEGISCH HR EN ARBEIDSMARKT

Het uitoefenen van invloed op het toenemende personeelstekort doe je bij uitstek door passend HR beleid vorm te geven, zo was de gedachte bij de opzet van deze programmalijn. We kunnen immers werven wat we willen, maar wat als we allemaal vissen in dezelfde spreekwoordelijke vijver? Of erger nog, professionals werven die niet goed passen bij de toekomst van de schoolorganisatie? En door beperkt HR beleid onze medewerkers niet weten te behouden voor de sector? Of juist te maken krijgen met hiaten doordat er niet goed wordt geïnvesteerd in professionele ontwikkeling? Vraagstukken die we bij de kop pakken in HR ontwerp sessies waarin HR professionals van schoolbesturen elkaar ontmoeten en samenwerken. Een netwerk dat van waarde is voor onze regio.

LOKETFUNCTIE

De loketfunctie werkt aan campagnes die zorgen voor een beter (en wellicht realistischer) imago van het beroep. Daarnaast vervult de loketfunctie in de vorm van de website www.hatseklas.nl en de instroommakelaar een rol in het informeren van geïnteresseerden die de overstap willen maken naar het onderwijs. De werkwijze van persoonlijk en in verbinding zijn wordt daarbij als positief beoordeeld!

Vanuit Samen werven worden werving- en voorlichtingsbijeenkomsten verzorgd aan verschillende doelgroepen en geïnteresseerden. Geïnteresseerden kunnen vervolgens met het Zin in Lesgeven programma, dat door de RAP wordt aangeboden, hun zoektocht vervolgen. Ook vindt er vroege werving plaats: met het tutoringprogramma krijgen scholieren de kans met een bijbaan in het basisonderwijs te proeven van het leraarschap, waarbij een groot deel daarna overtuigd is om daadwerkelijk een lerarenopleiding te starten.

TOEGERUST IN DE KLAS EN OP SCHOOL

Meerdere herintreders overwegen de terugkeer naar het onderwijs. Daarbij is er soms koud watervrees: “kan ik het nog wel” of “weet ik het nog” zijn veel gehoorde reacties. Het herintredersprogramma biedt herintreders de kans onder begeleiding én samen met andere herintreders de terugkeer te maken. Zodat zij zich weer voldoende toegerust voelen én bekwaam voor de klas staan.

Ook voor starters is goede begeleiding onmisbaar om te voorkomen dat zij vroegtijdig het onderwijs verlaten. Om die reden is er een scholing voor starterscoaches ontwikkeld waarbij rekening is gehouden met de bestaande programma's van Samen Opleiden. Zo kan de starterscoach de starter gericht begeleiden.

ONDERWIJS VAN DE TOEKOMST

De sterke behoefte om kennis te delen rondom het anders organiseren van onderwijs, krijgt een plek binnen de programmalijn Onderwijs van de toekomst. Het kennisnetwerk waar zowel bestuurders, stafpersoneel en schoolleiders aan deelnemen heeft als doel te inspireren, kennis uit te wisselen én concreet aan de slag te gaan met anders organiseren in verschillende proeftuinen. Dit jaar zijn de proeftuinen rondom thematisch werken in het onderwijs (po), doorgaande leerlijnen 0-18 (po-vo) en samenwerking hybride werken in het mbo van start gegaan.

Ook in de werkgroep hybride professionals krijgt de ontwikkeling van het onderwijs een plek met als concreet resultaat input voor hybride rollen in het onderwijs en verdere definiëring van dit begrip.

ONDERZOEK

De drie lectoraten van de hogescholen (KPZ, Viaa en Windesheim) en het practoraat van Landstede MBO verzorgen gezamenlijk het onderzoek van de RAP. Daarbij worden de resultaten gemonitord uit de verschillende programmalijnen. Daarnaast wordt er onderzoek gedaan naar “de gepercipieerde beroepsbeelden (eisen/verwachtingen) van onderwijsprofessionals po, vo en mbo in verschillende fasen van hun loopbaan en de daaraan gekoppelde professionaliserings- en/of ondersteuningsbehoeften. Met de resultaten beogen we werkgevers handvatten te geven het eigen beleid gericht vorm te geven.

SCAN DE QR
CODE VOOR DE
RAP VIDEO'S.

SAMENWERKING TUSSEN:

- zeven betrokken opleidingsinstellingen (vier hbo, drie mbo)
- 44 participerende schoolbesturen po/expertisecentra
- 14 participerende schoolbesturen vo
- 3 participerende mbo's

DEELNEMENDE GEMEENTEN:

Apeldoorn, Dalfsen, De Wolden, Dronten, Elburg, Epe, Ermelo, Hardenberg, Harderwijk, Hattem, Heerde, Hellendoorn, Kampen, Meppel, Noordoostpolder, Nunspeet, Oldebroek, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Rijssen, Steenwijkerland, Twenterand, Westerveld, Urk, Wierden, Zwartewaterland en Zwolle.

DE DEELTIJD-PABO VERNIEUWD VAN START

Het was de wens van veel docenten van de pabo, van studenten en van het werkveld: de pabo vernieuwen. Meer samenhang tussen de vakgebieden en daarmee samenwerking tussen opleiders, een uitbreiding van het aantal stagedagen en minder toetslast: dat waren grofweg de wensen.

De tweejarige deeltijdopleiding is een driejarige geworden en vakken worden gecombineerd in geïntegreerde beroepstaken. Studenten lopen daardoor een jaar langer stage, het aantal toetsen is flink verminderd en collega's werken samen in het verzorgen van het curriculum.

De opleiding is gebaseerd op het HILL-model: High Impact Learning that Lasts (Dochy & Berghmans, 2015). Hoe ziet de opleiding er nou precies uit en wat zijn de eerste ervaringen van studenten en docenten? De kern van de opleiding op een rij en een eerste reactie van studenten.

Tijdens het eerste kwartaal gaat de aandacht vooral uit naar het fundament: pedagogiek. Studenten leren te kijken naar en contact te maken met de kinderen in de klas, observeren de mentor, voeren gesprekken over pedagogische en didactische keuzes in de klas en verdiepen zich in de uitgangspunten van de school. Theorie over groepsdynamica, het voeren

van kindgesprekken, gericht leren observeren: studenten worden gestimuleerd om met een onderzoekende houding in de klas te staan. Daarbij leren ze vanuit verschillende bronnen hun lessen voor te bereiden: niet met een vast direct-instructiemodel, maar vanuit bouwstenen voor effectief lesgeven. Marijke de Boer, student uit het verkorte traject: 'Ik vind het heel fijn dat we het eerste kwartaal ondergedompeld worden in pedagogiek. Ik kan de stof vaak direct toepassen in mijn lesvoorbereiding, bijvoorbeeld de twaalf bouwstenen uit de *Wijze Lessen* voor effectieve didactiek. Die heb ik direct naast een les gelegd die ik twee dagen later zou geven en daarmee heb ik een instructie meer kunnen verduidelijken. Ik pas het toe en ervaar ook meteen het effect.' Studenten wordt steeds gevraagd de verbinding te leggen tussen de praktijk (in de stage) en theorie op de opleiding. Terwijl in vorige jaren studenten zich meteen verdiepten in de specifieke didactiek van de verschillende schoolvakken, komt die verdieping nu pas vanaf kwartaal 2. De stage in de bovenbouw duurt daarom ook langer: niet meer in januari, maar eind april gaan de studenten van de bovenbouw naar de onderbouw. Op die manier hebben ze meer tijd om zich te ontwikkelen in het lesgeven aan het oudere kind en kunnen ze zich meer verdiepen in de didactiek van de verschillende vakgebieden.

ONDERZOEKEN EN PLANNEN

In kwartaal 2 gaan de studenten aan de slag met het rekenonderwijs en met een cluster van vakken rondom verhalen: drama, levensbeschouwing, taal en lezen. Die vakgebieden werken immers allemaal met verhalen: bestaande verhalen (vanuit bijv. de jeugdliteratuur) of verhalen die verteld worden door kinderen en leraren. Al in het eerste kwartaal brengen de studenten met een checklist en op basis van een interview met de mentor in kaart wat er in de klas gedaan wordt met verhalen: worden er verhalen gelezen, voorgelezen, verteld, besproken, gespeeld, opgeschreven? En hoe wordt dat dan aangepakt in de klas? Waar hebben de kinderen interesse in, waarover lezen ze graag, hoe worden

gesprekken gevoerd, gaan die ook over wat ze lezen en vertellen en hoe verbind je daar een dramales aan of een les waarin kinderen zelf schrijven? Studenten maken (liefst met de mentor) een plan om met verhalen te werken in de stageklas en oefenen vervolgens (in kwartaal 2 en 3) in het voeren van gesprekken en het uitvoeren van activiteiten rondom verhalen. Eind januari delen ze al hun ervaringen met medestudenten aan een inspiratietafel en de mooiste en meest inspirerende voorbeelden worden hopelijk vervolgens door medestudenten in andere stageklassen ook uitgevoerd. Zo wordt ook gebruik gemaakt van elkaars goede ideeën en les-uitwerkingen.

BEROEPSPRODUCTEN ALS TOETS

De kern van de opleiding wordt gevormd door beroepstaken. Met een beroepstaak wordt een gewenste of realistische afspiegeling van een onderwijssituatie in de praktijk bedoeld. Daarin komen vaak verschillende vakgebieden samen en studenten staan vaak voor de complexe taak om te werken aan doelen uit verschillende vakgebieden. Denk aan thematisch werken bij de zaakvakken of (kring)gesprekken voeren in het kader van persoonlijke ontwikkeling en levensbeschouwing. De student werkt bij iedere beroepstaak aan een overkoepelend doel, een leeruitkomst genoemd, bijvoorbeeld (kort samengevat) verwondering en denken ontwikkelen bij de zaakvakken. Daarin komen onderdelen van de kennisbasis van taal en van de verschillende wereldoriëntatievakken samen.

Het programma tijdens de bovenbouwstage omhelst vijf beroepstaken en daarmee ook vijf leeruitkomsten: in het kader is een overzicht van deze leeruitkomsten opgenomen. Het mooiste is het natuurlijk als studenten de literatuur die zij selecteren en lezen in het kader van de beroepstaken, leren verbinden aan de praktijk, zoals ook Marijke dat zegt te doen. En dat studenten in hun stage gedurende een kwartaal de focus leggen op de leergebieden die aangesloten zijn bij die beroepstaken. Een beroepstaak wordt afgerond met een beroepsproduct: niet een meerkeuzetoets of een (schools) werkstuk, maar een liefst zo herkenbaar mogelijk product dat ook in het werkveld een plek heeft. Een overdrachtsdossier bijvoorbeeld: daarin wordt een beeld geschetst van de school, van de didactische en pedagogische aanpak in de klas (bij een aantal vakgebieden), en van een aantal kinderen in die stageklas: met zo'n dossier kun je een ander, bijvoorbeeld een langdurig invaller, informeren over je klas. In de bijlage van het dossier nemen studenten ter illustratie voorbeelden op van gegeven lessen, verslagjes van kindgesprekken, etc. Niet alle studenten krijgen even snel een beeld bij zo'n opdracht en product. Dat vraagt om goede begeleiding en (meer dan we gewend zijn) afstemming tussen de docenten op de pabo. Rekenen staat op vrijwel alle scholen dagelijks op het rooster. Hoe zorg je voor betekenisvol en rijk rekenonderwijs? En hoe instrueer je kinderen vanuit

verschillende niveaus van het handelingsmodel? Welke kinderen hebben het (nog) nodig met echt materiaal te werken, welke kinderen begrijpen de stof al dan niet met een abstract model? Hoe leg je de verbinding met de echte wereld? Betekenisvol onderwijs is voor alle vakken van belang. Wat houdt dat begrip eigenlijk in, hoe zorg je ervoor dat kinderen intrinsiek gemotiveerd worden om zich te verdiepen in (nieuwe) leerstof? Die vragen worden natuurlijk ook gesteld bij de andere vakgebieden.

INSPIRATIE OP DE THEMAZATERDAGEN

Het antwoord op bovenstaande vragen is niet altijd eenvoudig, denk maar aan de worsteling die veel scholen ervaren met een vak als begrijpend lezen. Lezen (met begrip en plezier) krijgt aandacht in het derde kwartaal. Op de pabo werd lezen al in de spotlights gezet op de eerste themazaterdag, die net voor de start van de kinderboekenweek werd gehouden: een onderdompeling in jeugdliteratuur, een lezing van Simon van der Geest, die zelf als rasverteller het goede voorbeeld gaf voor hoe je op school persoonlijke ervaringen en anekdotes op pakkende wijze aan de man kunt brengen, een workshop waarin zelf kon worden geoefend met voorlezen en vertellen en werken met informatieve boeken en poëzie; een vol programma dat hopelijk het enthousiasme van veel studenten om (weer) te gaan lezen heeft aangewakkerd. Want dat is de basis voor goed en met plezier lezen, ook in de

basisschool. Bij Marijke sloeg het in ieder geval aan: 'De themazaterdag vond ik fantastisch, echt heel leuk! Het heeft mij weer helemaal wakker gemaakt en een focus op boeken en (voor)lezen gegeven. In de Deeltijd Verkort worden in deze eerste periode veel vakken even aangestipt, los van pedagogiek duik je nog niet echt in de materie, dat moet je zelf doen. Dan is het heel fijn om je wel even ergens langer dan een uurtje in vast te bijten. Ik vind dat persoonlijk een hele fijne toevoeging aan de opleiding. Ik ben benieuwd naar de andere zaterdagen.' Die zullen in het teken staan van cultureel erfgoed, vieringen, museale collecties, media en techniek en buitenonderwijs. Anders dan in de vorige opleiding, Beroepstaken en leeruitkomsten is er die zaterdagen geen standaard lesprogramma, maar maken studenten kennis met buitenschoolse instanties die van belang kunnen zijn voor het onderwijs en ervaren ze zelf andere vormen van leren, vaak buiten de klas.

NIEUWSGIERIGHEID EN VERWONDERING

We willen graag dat kinderen zich (leren) verwonderen over de wereld om hen heen, leren zich onderzoekend op te stellen, zich iets af te vragen, leren redeneren. Werken met echte materialen, proefjes doen, de wereld in de klas halen of juist de klas uit en de omgeving van de school verkennen: studenten leren met hoofd, hart en handen hun lessen vorm te geven. Al in kwartaal 1 worden ze

ertoe aangezet om met een nieuwsgierige blik in de stageklas rond te kijken: hoe wordt daar de verwondering over de hun omringende wereld aangewakkerd? In kwartaal 3 staat de beroepstaak Wondere wereld op het programma. Hoe wordt die nieuwsgierigheid en het denken van kinderen gevoed? Lezen (met begrip) wordt verbonden aan de zaakvakken: geschiedenis, aardrijkskunde, natuur en techniek. We zetten studenten ertoe aan daarbij rijke teksten te gebruiken, met als doel meer te weten te komen over al die interessante materie. Aan het eind van de bovenbouwstage (net voor de meivakantie) presenteren de studenten elkaar op de pabo hun eigen leservaringen en (met theorie onderbouwde) opvattingen over deze vraagstukken.

ONTWERPEN DELEN

De creatieve vakken krijgen in kwartaal 3 ook ruimte: beeldende vorming en muziek zijn geclusterd vanuit de gedachte dat in beide gebieden het ontwikkelen van creativiteit en persoonlijke ontwikkeling, de liefde voor het schone (esthetiek) en voor de kunsten aandacht krijgen. Hoe ziet het huidige muziekonderwijs op de stageschool eruit en welke uitingen van creativiteit worden zichtbaar in bijvoorbeeld kindertekeningen? Studenten kunnen op basis van de eerder genoemde bouwstenen voor effectief lesgeven in het eerste semester oefenen met het geven van creatieve lessen (en daarbij leren van de lessen zoals die in de

stageschool worden gegeven) voor ze in het tweede semester ook op de pabo leren hoe creativiteit bij kinderen gestimuleerd kan worden. Dat mondt uit in een 'ideale' lessenserie voor beeldende vorming en muziek met een bijbehorende handleiding. Die kunnen dan vervolgens door de studenten zelf en door medestudenten gebruikt worden in volgende stages, of wellicht door mentoren van de stagescholen. In kwartaal 1 krijgen studenten een introductie op deze vakken. Lianne: 'Het is leuk om alvast een voorproefje te krijgen van de vakken die je nog te wachten staan, maar soms wat verwarrend om daar dan al huiswerk van te krijgen waar je pas in kwartaal 3 in de opleiding wat mee gaat doen. Wel merk ik dat je je dan tijdens stage al meer bewust bent van de manier waarop vakken vormgegeven worden. Op mijn school wordt er bijvoorbeeld geen muziek gegeven, dit is dan extra opvallend na de introductie van muziek.'

WENNEN AAN COMPLEXERE TAKEN

Parate kennis en eigen vaardigheid wordt ook in de vernieuwde opleiding van belang geacht. Met name in het eerste jaar wordt van de grote vakgebieden (taal, rekenen, wereldoriëntatie, kunst en pedagogiek) een kennis- of vaardighedentoets afgenomen. Maar de kracht van de beroepsopleiding zit in het (kritisch) leren toepassen van theorie in de praktijk. De beroepstaken vormen daarom de kern van de vernieuwde deeltijd: daarin leren de studenten om hun handelen in de stagepraktijk te onderbouwen met theorie en krijgen ze theorie aangereikt om dat te doen. Dat is wel even wennen: in plaats van precies voor te schrijven wat ze moeten lezen, wordt nu verwacht van studenten zich te oriënteren op (aangereikte) literatuur en daaruit ook zelf keuzes te maken. Dat zijn niet alle studenten gewend. Voor sommigen is het al even geleden dat ze hebben gestudeerd en in hun vorige opleiding is dat ook niet altijd gevraagd. Bovendien zijn de beroepsproducten complexer dan de werkstukken in de oude opleiding: er wordt bijvoorbeeld niet gevraagd om een (liefst perfect) uitgevoerde les uit een vakgebied met een onderbouwing daarvoor of reflectie daarop, maar om een verantwoording in de vorm van bijv. een handleiding met lesontwerpen die gebaseerd zijn op theorie en afgeleid van ervaringen in de praktijk. Die praktijk wordt op de pabo zelf niet nogmaals beoordeeld: dat gebeurt al in de stage. Op de pabo wordt de onderbouwing vanuit theorie beoordeeld. Het is daarom van belang voor mentoren om gesprekken te voeren met studenten over hun handelen: welke keuzes maken ze en waarom die? Wat hebben ze daarover gelezen en geleerd? Die werkwijze bevalt Lianne Molenbroek uit

Deeltijd verkort goed: 'Ik vind het erg prettig om meteen met stage te zijn begonnen: zo krijg ik een goed beeld van de theorie en herken ik veel van de modellen en methoden die we dan net hebben behandeld. Ik vind dat alle opleidingen dit zouden moeten doen: je krijgt zo een goede kijk op de praktijk en het is fijn om ervaringen te kunnen uitwisselen. Ik vind het werken vanuit pedagogiek dan ook erg passend.' Mentoren kunnen de studenten ook vragen om observatieformulieren of kijkwijzers: die worden bij veel vakgebieden aangereikt aan de studenten, zodat er wat meer vakspecifiek kan worden gekeken naar het handelen van de student.

BEGELEIDEN EN BEOORDELEN

De begeleiding in de stage gebeurt in eerste instantie op basis van de bekwaamheidseisen. In de vernieuwde deeltijd wordt in principe gewerkt met dezelfde, recent ontwikkelde, beoordelingsformulieren voor de stage als in de bachelorvoltijdopleiding. Dat betekent dat een eerstejaarsstudent zich pedagogisch, vakdidactisch en vakinhoudelijk bekwaamt op niveau I en dus als belangrijkste doel activerend onderwijs nastreeft. In deeltijd verkort wordt verwacht dat een student zich sneller ontwikkelt en wordt hij beoordeeld op niveau II aan het eind van de bovenbouwstage. Hij laat dan zien betekenisvol en ontwikkelingsgericht onderwijs meer in samenhang te ontwikkelen en uit te voeren. Uiteindelijk tonen alle studenten aan in staat te zijn een betekenisvolle, rijke rekenles te geven, een goed gesprek te kunnen voeren met kinderen en een iets complexere les te kunnen uitvoeren en evalueren vanuit een leergebied uit het derde kwartaal; de creatieve vakken of (werken met teksten in het kader van) wereldoriëntatie.

KEUZEPROGRAMMA

Niet alle studenten zijn hetzelfde. Deeltijders komen binnen met heel verschillende onderwijs-, werk- en levenservaringen en hun kennis is heel uiteenlopend. De meer open opdrachten nodigen (als het goed is) uit tot werken vanuit een ontwikkelbehoefte (wat vraagt het beroep, wat heb ik daarin zelf te leren, wat vraagt deze stageklas en wat vind ik interessant). In het keuzeprogramma kan worden gekozen voor extra ondersteuning in bepaalde gebieden: rekenen en taal (eigen vaardigheden) bijvoorbeeld, of werken aan een leesbaar handschrift of vakinhoudelijk leren over natuur of geschiedenis. Ook studievaardigheden of het schrijven van een beroepsproduct kan daar aandacht krijgen. 'Het keuzeprogramma vind ik fijn omdat ik voor bijvoorbeeld rekenen en taal wel echt wat extra ondersteuning nodig heb,' geeft Jantine Cnossen uit Deeltijd regulier aan over dat aanbod. 'Dat heb ik vroeger ooit gehad op school en als ik ermee bezig ben, of het wordt weer even uitgelegd aan mij, dan komt het wel weer bij me naar boven. En vervolgens ga ik er thuis zelf mee bezig. Het is dus een fijn opstapje om thuis weer mee verder te gaan.'

BEWUSTWORDING EN REFLECTIE

In de lijn Persoonlijke en Professionele Ontwikkeling (PPO) worden de persoonlijke verhalen en ervaringen van studenten verbonden aan opvattingen over onderwijs, over normen en waarden en hoe die al dan niet zichtbaar worden in eigen handelen. Voeding komt ook vanuit ZEE: docenten van Zingeving, Ethiek en Esthetiek reiken thema's aan die studenten handvatten bieden om na te denken over zaken als mensbeeld, cultuur en kunst: hoe wordt over die onderwerpen gedacht, hoe bewust is de aankomende leraar zich van zijn eigen denkbeelden, hoe beïnvloeden die het denken over kinderen, het handelen in de klas? In PPO werkt de student aan een brede professionele basis, dat wil zeggen, aan reflectie op zichzelf, op zijn eigen denken, voelen, willen en doen. Het mooiste is het als ook in de stagescholen die reflectie wordt gestimuleerd.

MEER LEZEN OVER DE VERNIEUWDE DEELTIJD?

Kijk dan in de studiegids. De studiegids is ook op de mentorensite geplaatst, op de website van Hogeschool KPZ (www.kpz.nl).

MEER WETEN OVER HET MODEL WAAROP DE OPLEIDING IS GEBASEERD?

Dochy, F. & Berghmans, I. (2015). *Bouwstenen voor High Impact Learning that Lasts*. Amsterdam: uitgeverij Boom Lemma.

AFSTUDEERPROGRAMMA

BACHELOR LERAAR BASISONDERWIJS

Het onderwijsprogramma van de bachelor Leraar Basisonderwijs op Hogeschool KPZ is in 2020 aangepast. Voor studenten en het werkveld zijn korte filmpjes opgenomen om hen te informeren over het vernieuwde programma.

Het programma kent drie programmalijnen die in het vierde studiejaar uitmonden in drie afstudeeropdrachten:

- het meesterschapsgesprek als afronding van de Praktijklijn;
- praktijkgericht onderzoek als afronding van de Kennis & Vaardighedenlijn;
- reflectie op de ontwikkeling van de Persoonlijke en Professionele Ontwikkeling identiteit als afronding van de PPO-lijn.

In het afstudeerjaar hebben deze opdrachten allemaal een wisselwerking met de praktijk.

Scan de QR code voor het inleidende filmpje

Immy Voet

1 HET MEESTERSCHAPSGESPREK ALS AFRONDING VAN DE PRAKTIJKLIJN

KPZ wil startbekwame leraren opleiden die zelfbewust, met plezier en passie voor de klas staan. Er wordt van de student verwacht te pendelen tussen de theorie – de (professionele) identiteit – en de (stage-)praktijk om zo steeds verder te bekwamen/ontwikkelen als leraar. Om deze praktijk/theorie koppeling te stimuleren, volgt de student ook de expertmeetings vanuit de vakgebieden Taal, Rekenen, Pedagogiek en GLB.

De begeleider op afstand (boa), de instituutsopleider en de tutor houden de ontwikkeling in de praktijk in de gaten door kritische reflectiemomenten en een afrondend meesterschapsgesprek tussen de studenten, boa en instituutsopleider.

2 PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK ALS AFRONDING VAN DE KENNIS & VAARDIGHEDENLIJN

Het afstudeerjaar wordt afgesloten met een praktijkgericht onderzoek. Onder praktijkgericht onderzoek wordt verstaan: 'onderzoek waarvan de vraagstelling voortkomt uit en wordt geformuleerd met de onderwijspraktijk en wordt uitgevoerd in en met die praktijk'.

In het werkveld wordt 'evidence-informed' werken (werken op basis van 'bewijs') steeds belangrijker. Door praktijkgericht onderzoek uit te voeren, leert de student te analyseren wat nodig is in de praktijk, zodat hij op een duurzame manier, een passende innovatie kan invoeren. Praktijkgericht onderzoek levert dus kennis, inzichten en/of concrete producten die bijdragen aan de ontwikkeling van de onderwijspraktijk.

Het innovatieve ontwerp is gericht op het verbeteren van leraar-handelen, waardoor er beter onderwijs geboden kan worden aan de kinderen. De student is de inhoudelijk expert op het thema en zoekt samen met het team naar de stappen die nodig zijn om de praktijk te verbeteren.

Randy Bosch

3 REFLECTIE OP DE PERSOONLIJKE EN PROFESSIELE ONTWIKKELING

De PPO-lijn is opgebouwd uit twee elementen:

- intervisie binnen het tutoraat;
- Zingeving, Ethiek en Esthetiek (ZEE).

In het tutoraat komen studieloopbaanbegeleiding, reflectie en intervisie op stage en opleiding aan bod. Dit wordt inhoudelijk gekleurd door te werken aan de ontwikkeling van de persoonlijk en professionele identiteit en het programma-gebied ZEE.

De tutor en de docent ZEE hebben binnen de PPO-lijn beiden een eigen rol bij het begeleiden van de ontwikkeling van de identiteit van de student.

**Scan de QR codes
hiernaast voor de filmpjes.**

Grethe Koster

Scan de QR code voor deel 1

Scan de QR code voor deel 2

Scan de QR code voor deel 3

Daphne Duijvestijn

SAMEN OPLEIDEN EN PROFESSIONALISEREN

PARTNERSCHAPPEN

We werken intensief samen met een aantal besturen in verschillende partnerschappen*. Naast de drie al door het ministerie van OCW erkende partnerschappen (*mijnplein*-/EPZ- en Catent-KPZ) heeft sinds januari 2020 ook partnerschap Samen-KPZ door OCW de aspirant-status verkregen en is daarmee een bekostigd partnerschap. Besturen SKOFV, Ante, Stichting SchOOL en SCPO Lelystad maken daar deel van uit. Per september 2020 is bestuur Varietas officieel toegetreten tot EPZ-KPZ, na jarenlang als aspirant-lid van dat partnerschap te hebben geparticipeerd.

**Partnerschappen wordt gebruikt waar voorheen gesproken werd over Opleidingsscholen/samenwerkingsverbanden.*

GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

Bij het Samen Opleiden en Professionaliseren (SO&P) nemen Hogeschool KPZ en de besturen gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor het opleiden en het professionaliseren van (aanstaande) leraren, zodat leraren toegerust zijn voor het verzorgen van kwalitatief goed onderwijs aan de leerlingen.

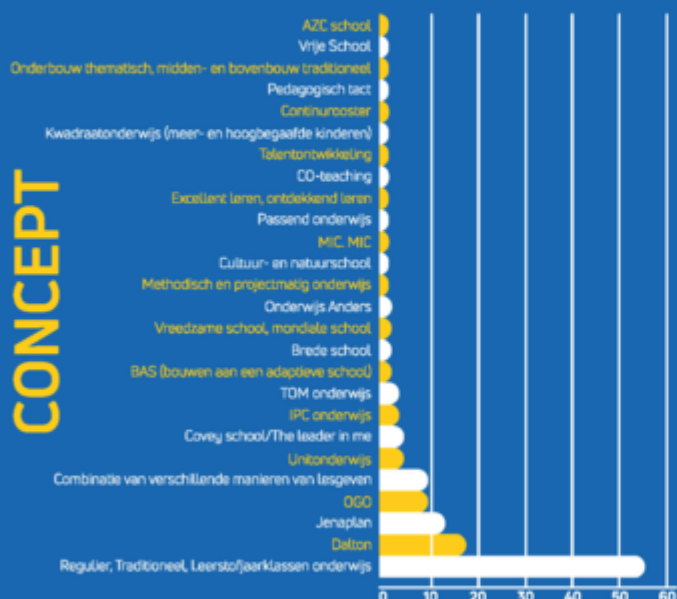
We leiden steeds meer studenten op binnen de verschillende partnerschappen, omdat het aantal opleidingsscholen gestaag groeit. Ca. 550 studenten (in 2010 was dat aantal rond de 290 studenten) doen hun stage binnen de partnerschappen en op het totaal van 750 studenten is dat maar liefst 73%.

STAGESCHOLEN

Gegevens gebaseerd op enquête onder rayondocenten mei 2020

Hogeschool
KPZ

CONCEPT

SCHOOLKENMERKEN

Onderwerp

Aantal scholen

Categorie

Groepering

Enkelvoudig	62
Enkelvoudig en combinatie	9
Combinatiegroepen	52
Drie groepen bij elkaar	1
Tweejarige stamgroepen	1
Driejarige stamgroepen	8
Units naar ontwikkelingsfasen	2
Indeling op leeftijd en beginniveau leerling	1
bouwgroepen (1 t/m 4 en 5 t/m 8)	1

Rooster

Continuïteit	86
Ochtend - middag	35
8.30 - 15.00 uur	15
7.00 - 19.00 uur	1

Type instelling

PO	134
SBO	2
VO	1

Grootte school

30 - 100	32
101 - 150	27
151 - 200	29
201 - 250	14
251 - 300	17
> 300	18

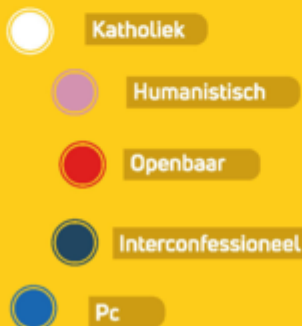
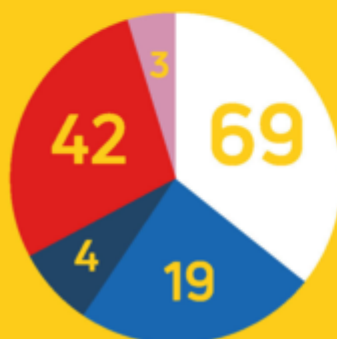
Soort instelling

AZC	1
Cluster 4	1
Integraal kindcentrum	20
Brede school	22
School	93

Leeftijd leerlingen

0 - 4 jaar	2
0 - 12 jaar	31
2 - 12 jaar	4
2,5 - 12 jaar	2
4 - 12 jaar	98

DENOMINATIE

BESTUREN

Ante	2	Fiers	1	School	4
Aquila	1	Floraant	3	SCPO Lelystad	1
Arcade	2	Leerplein055	2	SKO	10
Archipel	1	mijnplein	13	SKOT	4
Aves	20	OOK	1	Talent Westerveld	2
BMS	5	OOZ	5	Tref	1
Catant	20	Op Kop	5	Varistas	7
cbo Meilan	1	PC onderwijs	1	Vivente	1
Chrono	5	Primenius	4	VOG	1
COT	1	Promes	1	VS Athena	1
de Linde	1	Proo/Aurora	6	Wolderwijs	1

NIEUWE KWALITEITSEISEN

In het voorjaar van 2020 zijn nieuwe kwaliteitseisen (waarborgen) opgesteld waaraan de partnerschappen moeten voldoen om ook in de toekomst het opleiden en professionaliseren van (toekomstige) leraren te kunnen blijven doen, het Kwaliteitskader Samen Opleiden en Inductie (en werkwijze peer review).

Het doel is dat over een aantal jaar alle studenten worden opgeleid in het construct vanuit een gemeenschappelijke visie en organisatie van Samen Opleiden en Professionaliseren.

Het Kwaliteitskader Samen Opleiden en Inductie schets vier waarborgen voor de kwaliteit van het opleiden en professionaliseren van leraren:

- de lerende leraar;
- de leeromgeving;
- de organisatie van partnerschappen;
- kwaliteitscultuur.

Zowel de nieuw geformuleerde kwaliteitseisen voor het SO&P als de principes die in de notitie 'Samen Opleiden en Professionaliseren – basis voor commitment' in maart 2018 zijn verwoord, zullen de komende jaren richtinggevend zijn voor de verdere vormgeving van het SO&P. Vanuit de partnerschappen is besloten om een Ontwikkelgroep samen te stellen met leden vanuit de vier samenwerkingsverbanden. De Ontwikkelgroep SO&P beschrijft de nieuwe kaders voor het Samen Opleiden en Professionaliseren, gericht op het verbeteren, vernieuwen en innoveren van de bestaande vormgeving van Samen Opleiden en Professionaliseren. Deze kaders zullen aansluiten bij de uitgangspunten (waarborgen) zoals genoemd in het landelijke Kwaliteitskader, maar ook ruimte geven aan ieder partnerschap om invulling te blijven geven aan de eigen visie, ambities en werkplek-curriculum gericht op de regionale ontwikkelingen en vragen. We zien uit naar deze uitwerking die vanuit co-creatie met het werkveld wordt opgeleverd.

CONFERENTIE KIND EN EDUCATIE

In het kader van kennisdeling vindt normaliter jaarlijks de Conferentie Kind en Educatie plaats. In verband met de coronamaatregelen heeft deze in 2020 een andere invulling gekregen. In plaats van een conferentie op locatie, konden belangstellenden zich online laten informeren over de onderzoeken die door studenten van de verschillende opleidingen zijn uitgevoerd.

Studenten van de ad-opleiding Pedagogisch Professional Kind en educatie (PPKE) verzorgden online-presentaties en workshops, waar het integrale en preventieve werken binnen de thema's sociale veiligheid en gezondheid centraal stond. Voor de academische opleidingsscholen en de master Leiderschap en Innovatie Kind en Educatie (MLIKE), is een lijst opgesteld met daarin vermeld welke onderzoeken hebben plaatsgevonden.

Het programmaboekje met het overzicht van zowel de workshops als de onderzoeksthema's kan nog altijd bij de projectcoördinator SO&P opgevraagd worden via e.berge@kpz.nl.

Op de website van KPZ is informatie geplaatst met betrekking tot het SO&P, waarmee voor bezoekers van de website duidelijk wordt hoe het SO&P een plaats heeft binnen het opleiden en professionaliseren van (aankomende) leraren basisonderwijs samen met het werkveld: www.kpz.nl/sop/

STUDEREN EN WERKEN IN CORONATIJD

Wie had kunnen bevroeden dat vrijwel geheel 2020 en het hele studiejaar 2020-2021 in het teken zou staan van de coronapandemie? Dat 1,5 meter afstand, online onderwijs, hybride onderwijs, mondkapjes, (zelf)testen, handgel, vaccineren, looproutes en doorstroomlocaties ons leven zouden beheersen? Op 13 maart 2020 ging het hoger onderwijs 'dicht' en op maandag 16 maart ook het overige onderwijs. De onderwijswereld leek even stil te staan en veerde snel weer op. Alle onderwijs werd omgezet naar online, nieuwe vormen werden gevonden, uitgetprobeerd en verbeterd. De veerkracht van studenten en docenten was groot; ieder voegde zich naar de nieuwe werkelijkheid. Toen nog in de veronderstelling dat het met een paar weken of maanden wel over zou zijn...

In de periode maart – juni 2020 was er slechts online onderwijs, vanaf medio juni 2020 mochten studenten op school komen voor toetsing. Ik heb nog nooit studenten zo blij gezien om voor toetsing op school zijn. Direct na de zomervakantie waren meer studenten in huis, omdat we onderwijs met 1,5 meter afstand konden verzorgen. Er was weer meer leven in het gebouw; studenten en collega's in het fysieke onderwijs en werk. Het onderwijs en werk in de 1,5 meter en een combinatie van fysiek en online is enerzijds plezierig, omdat er een deel fysiek kan en is ook lastig vanwege juist die combinatie en het vele online. De balans tussen social distancing, hygiëne-maatregelen, risico's en persoonlijk contact, diepgang, wandelgang-gesprekken vraagt een continue afweging in wat kan en mag. De periode van het 1,5 meter afstand onderwijs duurde tot medio december 2020, want toen kondigde zich een nieuwe lockdown aan en gingen we weer volledig naar het online onderwijs. Inmiddels weten we dat die periode tot mei 2021 duurde.

Een inventarisatie van dingen die studenten over zichzelf en over het leven hebben geleerd ten tijde van lockdown

- Zeg ja tegen het leven zoals het nu is. Geen ruzie maken met de situatie. Dan blokkeer je je eigen creativiteit.
- Kijk naar je gedachten en je gevoel. Richt je naar binnen en niet naar buiten: de omstandigheden maken mij (on)gelukkig. Doe iets aan je gedachten. Moeten is rampzalig, probeer de situatie te ontmoeten. Je kunt je problemen nooit oplossen door er heel hard over na te denken.
- Kijk met mededogen naar jezelf. Wees niet hard voor jezelf. Je kunt jezelf ontplooien. Je bent niet gedetermineerd. Je bent goed zoals je bent. Start waar je bent, en kijk met compassie naar jezelf. Niet werken aan jezelf om jezelf te verbeteren.
- Wees niet perfectionistisch. Is een recept voor burn-out. Stel je prioriteiten. Doe wat je echt belangrijk vindt. Neem vreugde als kompas.
- Balans, evenwicht, pauzes, parkeren. Niet blijven nadenken over probleem. I do nothing, yet everything gets done. Vanuit diepere, stillere intuïtievare plek in jezelf komen ideeën op.
- Een puntige aandacht, onverdeelde aandacht, focus. Opgaan in waar je mee bezig bent. The disunited mind is far from wise.

EINDREDACTIE

Ingrid Lammerse

Voorzitter College van Bestuur

Nanette Herfst

Beleidsmedewerker
PR & Communicatie

FOTOGRAFIE:

Kyra de Putter: omslag, p. 30
Nanette Herfst: p. 6, 7, 10 en 15
Theo Smits: p. 11 en 27
Daniëlle Renirie: p. 18
Jeroen Keep: p. 33

ILLUSTRATIES:

Rudi Troostheide: p. 4 en 5

HOGESCHOOL KPZ
TEN OEVERSTRAAT 68
8012 EW ZWOLLE
038-4217425
INFO@KPZ.NL
WWW.KPZ.NL

